

KÜRESEL ISINMA HAKKINDA ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

- **GİRİŞ**
- **ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKU**
 - Aktörler
 - Kaynaklar
- **ULUSLARARASI İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ REJİMİ**
 - Ozon Tabakasının Korumasına Dair Viyana Sözleşmesi Ve Montreal Protokolü
 - Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü
- **SONUÇ**

Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

Küresel ısınma ve iklim değişikliği:

- Dünyanın karşı karşıya kaldığı belki de en büyük tehdidi oluşturuyor.
- Sadece bir çevre sorunu değil, gezegenimizdeki tüm varoluş alanları için sonuçları olan karmaşık bir sorundur.
- Uluslararası hukuk tarafından çeşitli düzenlemelerin konusu yapılmıştır.

Uluslararası Çevre Hukuku

- Çevre Hukuku, insanın doğal ve yapay çevresini oluşturan öğeleri koruyan, geliştiren ve onların hukuksal durumlarını düzenleyen hukuk dalıdır.
- Çevre hukukunun gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde gelişmesinde en önemli gelişme, 1972 Stockholm Konferansı olmuştur.
- Stockholm Konferansı ile uluslararası çevre hukukunun doğduğu kabul edilir.
- Çevre Hukukunun gelişiminde en önemli iki kaynak, ulusal düzenlemeler ve uluslararası andlaşmalardır.

Uluslararası Çevre Hukukunun Aktörleri

- Devlet
- Uluslararası örgütler
 - Birleşmiş Milletler ve
 - Birleşmiş Milletler'in UNEP, UNESCO, FAO, Dünya Meteoroloji Örgütü gibi uzmanlık kurumları
 - Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
- Hükümetdışı Uluslararası Örgütler
 - WWF, Greenpeace vb.

Uluslararası Çevre Hukukunun Kaynakları

- Aslî kaynaklar: Andlaşmalar, örf ve âdet hukuku ve hukukun genel ilkeleridir. Yardımcı kaynakları: Yargı organlarının kararları ve öğretisi.
- Andlaşmalar, gerek sayıları gerekse düzenledikleri ilişkiler bakımından, uluslararası çevre hukukunun en önemli kaynağını oluşturmaktadır.
- Andlaşma, iki veya daha fazla devlet veya uluslararası örgütün kendi aralarında uluslararası hukuk tarafından yönetilen bir ilişki kurduğu veya kurmayı amaçladığı yazılı bir anlaşmadır.
- Anayasanın 90. Maddesinde; “Usulüne göre yürürlüğe konmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir.

Uluslararası İklim Değişikliği Rejimi

- “Küresel ısınmaya bağlı küresel iklim değişikliği” olgusu tek başına ele alınarak çözülebilecek bir sorun olarak görülmektedir.
 - 1994 BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi,
 - 1992 Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi,
 - 1979 Uzun Menzilli Sınırlarötesi Hava Kirlenmesi Sözleşmesi

gibi andlaşmalar da küresel ısınmayla mücadele açısından önemlidir.
- Küresel ısınmaya yol açan iki temel nedenin, ozon tabakasındaki incelme ve karbon emisyonları olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla küresel ısınmayla mücadelenin uluslararası hukukta iki koldan yürütülmektedir:
 - Ozon Tabakasının Korumasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü
 - BMİDÇS ve Kyoto Protokolü

Viyana Ozon Tabakasının Korunması Sözleşmesi ve Montreal Protokolü

- Bilim adamları CFC gazları ile ozon tabakasındaki incelme arasındaki ilişkiyi ilk olarak 1972 Stockholm Konferansı döneminde ortaya koymaya başlamışlardır.
- 1977'de UNEP bünyesinde Dünya Meteoroloji Örgütü'nün de işbirliği ile bir "Ozon Tabakası Koordinasyon Komitesi" oluşturulmuştur.
- 1985'te UNEP öncülüğünde "Ozon Tabakasını Koruma Hakkında Viyana Sözleşmesi" imzalanmıştır.
- 1987'de ise 24 ülke ve Avrupa Topluluğu Komisyonu tarafından "Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü" imzalanmıştır.
- Protokolde, 1990'da (Londra), 1992'de (Kopenhag), 1995'de (Viyana), 1997'de (Montreal), 1999'da (Pekin) ve 2007'de (Montreal)'de değişiklikler yapılmıştır.

Viyana Ozon Tabakasının Korunması Sözleşmesi ve Montreal Protokolü

Yükümlülükler

- Viyana Sözleşmesi, araştırma, ozon tabakasının sistematik gözlenmesi, CFC üretiminin izlenmesi ve bilgi paylaşımı hususlarında hükümetler arası işbirliğinin sağlanmasını teşvik etmiştir. Çerçeve niteliğinde bir sözleşmedir.
- Montreal Protokolü ile dünyadaki CFC atıklarının yüzde 80'ini atmosfere salan imzacı taraflar, bu türden atıklarını yüzyıl sonuna kadar 1986 yılı seviyelerinin yarısına indirmeyi kabul etmişlerdir.
- Montreal Protokolü, taraflar arasında "ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi"ni benimseyen ilk çevre anlaşması olup, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için farklı uyum hedeflerine sahiptir.

Viyana Ozon Tabakasının Korunması Sözleşmesi ve Montreal Protokolü

KURUMSAL YAPISI

- Taraflar Toplantısı
- Sekreteryaya
- Açık Uçlu Çalışma Grubu
- Montreal Protokolü'nün Uygulanması İçin Çok Taraflı Fon

TÜRKİYE'NİN DURUMU

- Türkiye; protokole 19 Aralık 1991 tarihinde taraf olmuş ve tüm değişikliklerini kabul etmiştir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Kısa Tarihçe

1979 — İlk Dünya İklim Konferansı gerçekleşti.

1988 — Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) kuruldu.

1990 — IPCC ve İkinci Dünya İklim Konferansı, iklim değişikliği konusunda küresel bir anlaşma yapılması için çağrı yaptı. Bu çağrı üzerine Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bir çerçeve sözleşme üzerinde görüşmelere başladı.

1991 — Hükümetlerarası Müzakere Komitesi ilk toplantısını gerçekleştirdi

1992 — Rio Yeryüzü Zirvesi'nde, “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi” (BMİDÇS) kardeş Rio Sözleşmeleri olan “BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi” ve “BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi” ile birlikte imzaya açıldı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Kısa Tarihçe

1994 — Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

1995 — İlk Taraflar Konferansı (COP 1) Berlin'de yapıldı.

1996 — BMİDÇS Sekretaryası kuruldu.

1997 — 3. Taraflar Konferansındaki müzakereler sonucunda Kyoto Protokolü kabul edildi.

2001 — 7. Taraflar Konferansında, Kyoto Protokolü'nün uygulanması için detaylandırma kuralları barındıran Marakeş Anlaşmaları kabul edildi.

2005 — Kyoto Protokolü yürürlüğe girdi. Kyoto Protokolü taraflarının ilk toplantısı ise Montreal'de yapıldı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Kısa Tarihçe

2007 — IPCC'nin Dördüncü Değerlendirme Raporu yayınlandı. 13. Taraflar Konferansında Taraflar 2012 sonrası dönem için hazırlık mahiyetindeki Bali Yol Haritası üzerinde anlaşmaya vardı.

2009 — COP15'te Kopenhag Uzlaşısı hazırlandı. Ülkeler emisyon azaltım taahhütlerini veya hafifletme eylem taahhütlerini bağlayıcı olmayan bir biçimde sundular.

2010 — COP 16'da Cancun Anlaşmaları hazırlandı ve büyük ölçüde kabul edildi. Anlaşmalar yoluyla ülkeler, karşılıklı sorumlu bir şekilde kendi emisyon azaltım taahhütlerini resmileştirdi.

2011 — 17. Taraflar Konferansında “Geliştirilmiş Eylem için Durban Platformu” hazırlandı ve kabul edildi. Durban'da, hükümetler 2020'den sonra iklim değişikliği ile mücadele için yeni bir evrensel anlaşma için plan hazırlaması gerektiğini açıkça kabul ettiler.

2012 – 18. Taraflar Konferansında Kyoto Protokolü'ne Doha Değişikliği kabul edildi. Değişiklik 1 Ocak 2013 ile 31 Aralık 2020 arası ikinci taahhüt döneminde, taahhüt almaya razı Protokolün EK-I Tarafları için yeni taahhütler; ikinci taahhüt döneminde Taraflarca rapor edilecek sera gazlarının revize edilmiş bir listesi ve Kyoto Protokolü'nün birinci taahhüt dönemiyle ilgili bazı maddelerinin ikinci taahhüt dönemi için güncellenmesini içermekteydi.

2013 – 19. Taraflar Konferansında önemli kararlar alınmıştır ki bunlar Durban Platformunun geliştirilmesini, Yeşil İklim Fonu ve Uzun Vadeli Finansmanı, REDD Plus için Varşova Çerçevesini ve Kayıp ve Hasar için Varşova Uluslararası Mekanizmasını içermektedir.

2014 –20. Taraflar Konferansı Aralık ayında Lima, Peru'da yapılacaktır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Amaç ve İlkeler

Sözleşme'nin nihai amacı:

- Atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde tutmayı başarmak;
- Ünelere iklim değışikliğinin kaçınılmaz etkilerine uyum sağlama konusunda yardımcı olmak;
- tarafların eğitim ve araştırma konularında işbirliği yapmasıdır.

Sözleşme'nin İlkeleri:

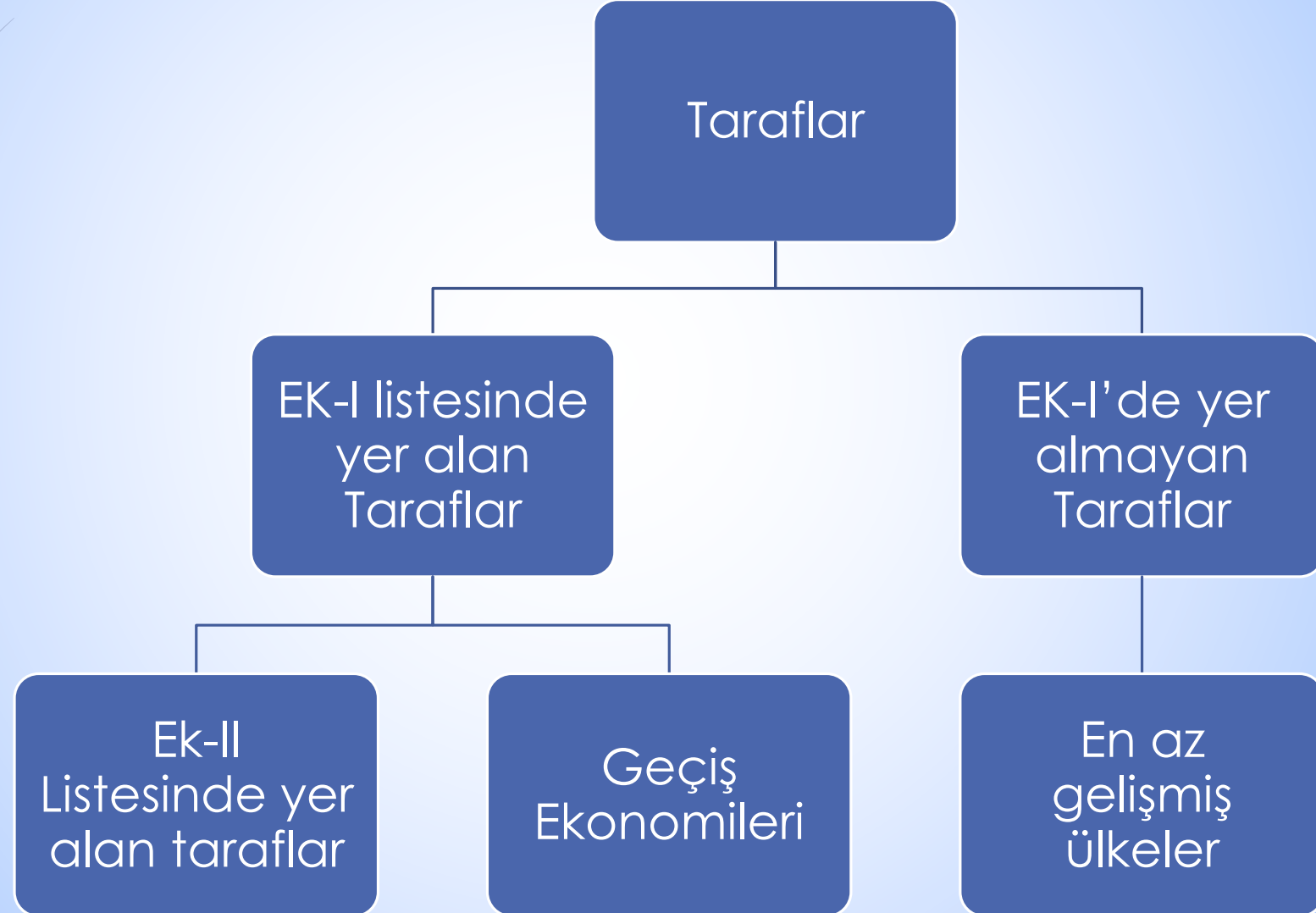
- Eşitlik ilkesi
- Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi
- İhtiyat ilkesi
- Sürdürülebilir kalkınmayı destekleme hakkı ve yükümlülüğü
- “İnsanlığın ortak kaygısı”, “serbest ticaret” ve “maliyet etkinlik”

KYOTO PROTOKOLÜ

- Kyoto Protokolü, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi içinde imzalanmıştır. Protokol, Sözleşme'nin amaç ve kurumlarını paylaşmaktadır.
- Sözleşme, Montreal Protokolü ile kontrol altına alınamayan bütün sera gazlarını içermektedir. Buna karşılık Kyoto Protokolü 6 sera gazıyla ilgilidir:
 - Karbon dioksit (CO₂)
 - Metan (CH₄)
 - Diazot monoksit (N₂O)
 - Hidroflorokarbonlar (HFCs)
 - Perflorokarbonlar (PFCs)
 - Kükürt heksaflorid (SF₆).
- Sözleşme sanayileşmiş ülkelerin sera gazı emisyonlarını stabilize etmeleri yönünde bağlayıcı olmayan bir yükümlülük tanımlamışken, Protokol sanayileşmiş ülke Taraflarına bağlayıcı sera gazı emisyon sınırlama ve azaltım yükümlülükleri getirmiştir.
- Protokol'ün ilk yükümlülük dönemi 2008 yılında başladı ve 2012 yılında sona erdi. İkinci yükümlülük dönemi 1 Ocak 2013 tarihinde başladı ve 2020 yılında sona erecek.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Sözleşmenin Tarafları ve Yükümlülükleri

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Sözleşmenin Tarafları ve Yükümlülükleri

➤ EK-I listesinde yer alan Taraflar

41 ülke vardır. Emisyon sınırlama ve azaltım hedefleri belirlenmiştir. Sözleşme EK-I Tarafları arasında da farklılaştırmaya gitmiştir.

➤ EK-I'de yer almayan Taraflar (EK-I Dışı Taraflar)

Emisyon sınırlama veya azaltım yükümlülükleri bulunmamaktadır. tüm Taraflar için geçerli olan yükümlülükleri kapsamında daha fazla emisyon artışının önlenmesine dönük genel yükümlülükleri söz konusudur.

➤ EK-II listesinde yer alan Taraflar

23 ülke ve AB vardır. OECD üyesi olan ülkelerdir. Gelişmekte olan ülkelerin Sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak için mali yardım sağlama ve teknoloji transferini kolaylaştırma yükümlülüğüne sahiptirler.

➤ En Az Gelişmiş Ülkeler

49 ülke vardır. Bildirim yükümlülükleri için mali destek sağlanması ve uyum finansmanı için öncelikli kabul edilme gibi yollarla özel yardımlar sağlamaktadır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Sözleşme ve Protokolün Kurumsal Yapısı

➤ **Taraflar Konferansı (COP)**

Sözleşme'nin Taraflar Konferansı, Kyoto Protokolü Taraflar Toplantısı olarak da işlev görmektedir.

➤ **Sekretarya**

➤ **Büro**

➤ **Yardımcı Organlar**

- Bilimsel ve Teknolojik Danışma Yardımcı Organı (SBSTA)
- Uygulama Yardımcı Organı (SBI)

➤ **Kyoto Protokolü Kapsamında Oluşturulan Organlar**

- Temiz Kalkınma Mekanizması İcra Kurulu
- Ortak Yürütme Danışma Komitesi
- Uygunluk Komitesi

KYOTO ESNEKLİK MEKANİZMALARI

➤ Ortak Yürütme Mekanizması

Emisyon hedefi belirlemiş bir ülke, emisyon hedefi belirlememiş diğer bir ülkede, emisyon azaltıcı projelere yatırım yaparsa, emisyon azaltma kredisi kazanır ve bu krediler toplam hedeften düşülür.

➤ Temiz Kalkınma Mekanizması

Emisyon hedefi belirlemiş bir ülke emisyon hedefi belirlememiş az gelişmiş bir ülke ile iş birliğine giderek, o ülkede sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik projeler yaparsa sertifikalandırılmış emisyon kredisi kazanır ve toplam hedeften düşülür.

➤ Emisyon Ticareti

Sera gazı emisyonunu beklenenden daha fazla düşüren bir ülke, yaptığı fazladan emisyon indirimini bir diğer ülkeye satabilmektedir.

TÜRKİYE'NİN DURUMU

- Türkiye, OECD üyesi olduğu için BMİDÇS'nin hem Ek-I hem de Ek-II listelerinde yer almıştır. BMİDÇS'ye taraf olmayan Türkiye, bu konumunu değiştirmek üzere uzun süre mücadele vermiş; 2001 yılında Marakeş'te düzenlenen 7. Taraflar Konferansında "Türkiye'nin isminin Ek-II'den silineceği ve özel şartları tanınarak diğer EK-I ülkelerinden farklı bir konumda Ek-I'de yer alacağı" yönünde karar alınmasının ardından Türkiye, 24 Mayıs 2004 tarihinde BMİDÇS'ye, 26 Ağustos 2009 tarihinde ise Kyoto Protokolü'ne taraf olmuştur.
- Türkiye'nin Kyoto Protokolü'nün Birinci (2008-2012) ve İkinci (2013-2020) Yükümlülük Döneminde sera gazı emisyon azaltım taahhüdü bulunmamaktadır.
- Türkiye'nin diğer Ek-1 ülkelerinden farklı olma durumu, tanınmış ama Türkiye'nin geliştirmekte olan ülkeler gibi Kyoto Protokolü mekanizmalarından yararlanması konusunda ilerleme sağlanamamıştır. Kyoto Protokolünün 2. Döneminde de, Türkiye için protokol mekanizmalarından yararlanma ihtimali yoktur.